

kan det være hensigtsmæssigt at opdele spørgsmålet om en lovs ikrafttræden i to underspørgsmål:

- a) tidspunktet for myndighedernes anvendelse af loven (håndhævelsetidspunktet) og
- b) det tidspunkt, fra hvilket kendsgerninger afføder retsvirkninger i overensstemmelse med lovens regler (gyldighedstidspunktet).

Det antages, at en lov først kan håndhæves, når den er vedtaget, stadfæstet og kundgjort, jf. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udg. ved Ole Espersen (1980), s. 342 ff. Grundlovens § 22 antages derimod ikke at være til hinder for, at det i en lov kan bestemmes, at loven skal finde anvendelse på forhold, der ligger forud for lovens formelle ikrafttrædelsestidspunkt. I sådanne tilfælde, hvor gyldighedstidspunktet indtræder på et tidligere tidspunkt end håndhævelsetidspunktet, taler man om, at loven har »tilbagevirkende kraft«.

Der kan således ikke i almindelighed antages at gælde nogen begrænsning i lovgivningsmagts frihed til i den enkelte lov at træffe bestemmelse om lovens gyldighedstidspunkt.

Det skal dog anføres, at love med tilbagevirkende kraft efter omstændighederne kan indebære et ekspropriativt indgreb, jf. nedenfor under pkt. 5, hvor dette spørgsmål behandles i relation til de foreliggende lovforslag. Spørgsmålet om forbud mod straffebestemmelser med tilbagevirkende kraft skal ikke omtales nærmere i denne sammenhæng.

I praksis har adgangen til at fastsætte et gyldighedstidspunkt, der ligger tidligere end lovens kundgørelse, navnlig været benyttet i forbindelse med love om afgiftsforhøjelser (stempelafgift, vægtafgift og lign.) for at hindre spekulation, der kunne modvirke formålet med loven i tidsrummet fra lovforslagets fremsættelse og indtil kundgørelsen af den vedtagne lov.

Det skal dog fremhæves, at det ud fra almindelige retssikkerhedsmæssige betragtninger må give anledning til principielle betænkeligheder at gennemføre love af bebyrdende karakter, der tillægges retsvirkninger forud for kundgørelsen. Fremgangsmåden bør derfor kun benyttes, når afgørende hensyn gør det påkrævet, og således at tidsrummet indtil lovens ikrafttræden bliver så kort som muligt.

Baggrunden for de anførte retssikkerhedsmæssige betænkeligheder kan noget forenklet beskrives således, at enhver borger i princippet

bør være i stand til at sætte sig ind i de retsregler, der til enhver tid tilsigter at regulere hans adfærd, således at den enkelte bliver i stand til at indrette sig herpå. Et sådant sikkert kendskab til indholdet vil i princippet først kunne opnås, når lovgivningsproceduren er tilendebragt. Vælges et tidligere gyldighedstidspunkt, vil der opstå usikkerhed med hensyn til, om forslaget gennemføres og om lovens nøjagtige ordlyd.

3. Vurdering af lovforslagenes tilbagevirkende kraft i forhold til den 19. maj 1993

Som det fremgår ovenfor, har de foreslåede love virkning fra den 19. maj 1993. Da lovene – efter lovforslagene – først skal træde i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende, skal de således efter ikrafttrædelsestidspunktet (håndhævelsetidspunktet) anvendes af myndighederne på kendsgerninger, der ligger forud for lovenes ikrafttræden.

Omfattet af de foreslåede lovændringer er således ikke blot f.eks. kursgevinster, der realiseres ved salg efter lovens formelle ikrafttrædelsestidspunkt, men også værdistigningsgevinster, der realiseres ved salg i tidsrummet mellem den 19. maj 1993 og lovens formelle ikrafttræden.

De nye regler vil naturligvis først kunne håndhæves af myndighederne, når lovændringerne formelt træder i kraft dagen efter kundgørelsen, men når dette håndhævelsetidspunkt er indtrådt, vil reglerne kunne anvendes i overensstemmelse med deres indhold, dvs. med virkning for dispositioner, der foretages efter den 18. maj 1993. Lovændringerne kan på dette punkt således siges med virkning fra den 19. maj 1993 at fortrænge de regler, der var gældende frem til lovændringernes formelle ikrafttræden.

De foreslåede regler må således siges at have tilbagevirkende kraft (gyldighed) til den 19. maj 1993.

Som ovenfor anført er det antaget, at der ikke af bestemmelsen i grundlovens § 22 kan uledes noget forbud mod at give love med tilbagevirkende kraft i den her angivne forstand.

4. Spørgsmål om tilbagevirkende kraft i videre omfang

De foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelser indebærer tillige, at også goodwill og avancer